

TILASTOTOIMEN KEHITYS

SELVITYS VALTION TILASTOTOIMEN KEHITYKSESTÄ VERRATTUNA
VALTION TILASTOTOIMEN KEHITTÄMISOHJELMAAN

elsinki 9.1.1984

N:o TK-40-1-84

Viite

Valtiovarainministeriö

PL 286

00171 Helsinki 17

23.1.84

Asia Kertomus valtion tilasto-
toimen kehityksestä 1984

Tilastokeskus lähettää asetuksen 1 §:ssä tarkoitetun kertomuksen valtion tilastotoimen kehityksestä ja esittää, että valtiovarainministeriö ryhtyisi kertomuksessa esitettyyn toimenpiteeseen.

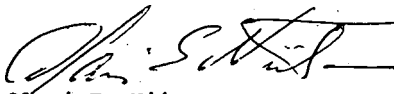
Kertomus on käsitelty ja hyväksytty Tilastokeskuksen johtokunnan kokouksessa 5.1.1984.

Kertomus on laadittu pitäen lähtökohtana valtioneuvoston vahvistamia valtion tilastotoimen kehittämisohjelmia. Pääpaino tarkastelussa on vuosiksi 1981-85 vahvistetussa ohjelmassa, jonka seurannan oheinen kertomus päättää.

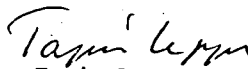
Tilastokeskus on koonnut kertomuksen tiedot valtion koko tilastotoimen kehittämis- ja valvontatyön yhteydessä. Muiden kuin Tilastokeskuksen osalta tiedot perustuvat näiden viranomaisten kanssa käytyihin tilastotoimen kehitystä koskeviin neuvotteluihin.

Tilastoneuvostolta pyydetään lausuntoa kertomuksesta 31.1.1984 mennessä. Kertomus lähetetään tiedoksi valtioneuvoston kanslialle, kaikille ministeriöille sekä tilastoja laativille viranomaisille.

Pääjohtaja

Oja E. Niitamo

Osastopäällikkö

Tapio Leppä

I	JOHDANTO	3
II	VALTION TILASTOTOIMEN KEHITTÄMISOHJELMAN 1981-85 TOTEUTUMINEN	4
	1. Kehittämishojelman tavoitteet	4
	2. Seurantakertomuksissa 1981-83 esitetyt toimenpide-ehdotukset	6
III	VUODEN 1983 YLEISET SUUNTAIVIIVAT	8
	1. Tietojen tarpeellisuuden ja luotettavuuden seuraaminen	8
	2. Tilastotietojen käyttöönsaattaminen ja tietopalvelu	8
	3. Käsitteiden, määritelmien ja tunnusjärjestelmien yhtenäistäminen	9
	4. Tilastotuotannon nopeuttaminen	10
	5. Tietotuotannon rationalisointi	10
	6. Tilastotoimen organisaatio	11
	7. Henkilöstöpolitiikka	12
	8. Tilastotoimen suhteet ympäristöönsä	12
	9. Kansainvälinen tilastoyhteistyö	13
IV	TILASTOJEN KEHITTÄMINEN	14
	1. Väestö- ja sosiaalitilastojärjestelmä	14
	2. Väestö	14
	3. Työvoima ja työolot	15
	4. Terveys	15
	5. Koulutus	16
	6. Tutkimus	16
	7. Kulttuuri, vapaa-aika ja ajankäyttö	16
	8. Sosiaalipalvelut	17
	9. Oikeus	17
	10. Yhteiskunnallinen osallistuminen	17
	11. Asuminen	18
	12. Kotitalouksien tulot, kulutus ja varallisuus	18
	13. Muut elinoloja koskevat tietoaaineistot	19
	14. Yleiset taloudelliset olot	20
	15. Maa-, metsä- ja kalatalous	21
	16. Teollisuus, kaivannaistoiminta ja energiahuolto	23
	17. Rakennustoiminta	23
	18. Kauppa-, ravitsemis- ja majoitustoiminta	24
	19. Liikenne	24
	20. Rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistötoiminta	25
	21. Yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelusten tuottaminen	25
	22. Muut talouselämää koskevat tilastot ja tietoaaineistot	25
	23. Ympäristö ja maankäyttö	26
	24. Eräitä kansainvälisiä kehittämishankkeita	26
V	TILASTOTOIMEN KUSTANNUKSET	28
VI	VUODEN 1983 SELVITYKSESSÄ ESITETTYJEN TOIMENPIDE-EHDOTUSTEN TOTEUTUMINEN	31
VII	YHTEENVETO	33

I. JOHDANTO

Syyskuussa 1980 valtioneuvosto vahvisti valtion tilastotoimen kehittämisohjelman vuosille 1981-85. Kehittämisohjelma oli uudistettu rakenteeltaan ja menettelytavoiltaan. Uuden suunnittelu- ja seurantajärjestelmän mukaan kehittämisohjelma-ehdotus laaditaan joka kolmas vuosi ja raportti sen toteutumisesta vuosittain.

Syyskuussa 1983 valtioneuvosto on vahvistanut uuden kehittämisohjelman vuosille 1984-88. Täten oheinen seurantakertomus päättää edellisen ohjelman raportoinnin. Aiempien vuosien tapaan kertomus noudattaa rakenteeltaan kehittämisohjelman jaotelta. Tällä kertaa on lisäksi otettu mukaan kokonaiskatsaus kehittämisohjelman 1981-85 toteutumisesta.

II VALTION TILASTOTOIMEN KEHITTÄMISOHJELMAN 1981-1985 TOTEUTUMINEN

1. Kehittämishjelman tavoitteet

Keskeiset kehittämisohjelmataavoitteet ovat olleet

- tietojen tarpeellisuuden ja luotettavuuden seuraaminen
- tietojen käyttöönsaattamisen kehittäminen
- käsitteiden, luokitusten ja tunnusjärjestelmien yhtenäistäminen
- tilastotuotannon nopeuden lisääminen
- tietotuotannon rationalisointi
- tilastotoimen organisaation kehittäminen
- tilastotoimen ympäristösuhteiden parantaminen
- kansainvälisen tilastoyhteistyön kehittäminen
- henkilöstöpolitiikan kehittäminen
- eräät tilastojen tietosisällön kehittämishankkeet

Ohjelmakauden toiminnassa ovat edellä luetelluista tavoitteista painottuneet ensinnäkin tietotuotannon rationalisointipyrkimykset. Tilastokeskuksen tuotantomenetelmien kehittämiseen ja tietojenkäsittelyn hajauttamiseen on panostettu paljon. Monissa muissakin virastoissa on pyritty tietojenkäsittelyn kokonaisuudistuksiin.

Hallinnollisten aineistojen yhteiskäytön kannalta tärkein hankekokonaisuus on ollut rekisteripohjaiseen väestölaskentaan 1990 tähtäävä hanke. Sen perusselvitykset on tehty ja rekisteripohjaa selvästi parantavia toimia käynnistetty. Elinkeinoelämän ja valtionhallinnon yhteinen yrityksiin kohdistuvien tietovaatimusten rationalisointiprojekti (ns. TIVA-projekti) on selvittänyt valtionhallinnon tietovaatimukset ja työ on johtanut jatkotoimiin.

Konekielisiä aineistoja on käytetty entistä enemmän (mm. rakennus- ja palkkatilastot). Samalla hallinnollisten aineistojen käyttöön liittyvät konkreettiset ongelmat ovat paljastuneet. Rekistereiden peittävyysongelmat, kato-ongelmat, luokitteluongelmat, eri aineistojen heikko yhdisteltävyys yms. perusaineistojen laatuun liittyvät tekijät ovat voimakkaasti muuttuneet tilanteesta, jossa tiedonkeruu ja -käsittely on alunperin suunniteltu tilastollisia tarpeita varten. Laatuksymyksiin onkin ohjelmakauden loppupuolella kiinnitetty yhä enemmän huomiota. Vertailukelpoisuuden ja yhdisteltävyyden säilyttäminen eri lähteistä kerätyn tiedon käsittelyssä lisää perusaineiston laatuvaatimuksia. Koordinointitoimenpiteet eivät ole tästä näkökulmasta katsottuna olleet riittäviä.

Tilastojen laatu on joissakin tapauksissa joutunut väliaikaisesti kärsimään tuotantomenetelmiä uudistettaessa. Uusien menettelyjen oppiminen, muutosten suunnittelu ja luotettavuusvelvoitteiden teko vaativat kaikki normaalia enemmän resursseja, joita ei siirtymäkaudella ole riittävästi ollut.

Toinen keskeinen kehittämisalue on ollut tilastotietojen käyttöönsaattaminen ja joustavan hyväksikäytön tehostaminen. Tilastokirjastosta on kehitetty tilastoalan keskuskirjasto entistä parempine palveluineen. Tietopalvelua ovat lähinnä parantaneet Tilastokeskuksen erityisselvitysyksikön ja haastatteluorganisaation nopea kehittyminen, eräiden palvelutietokantojen perustaminen sekä tullihallituksessa kehitetyt käsittelyjärjestelmät. Käyttöönsaaton kehittäminen jatkuu ja se onkin tärkeimpiä hankkeita myös uudella kehittämisellä.

Taloustilastojen tuotantoaikataulujen sovittaminen kokonaistaloudellisen suunnittelun rytmiin on onnistunut melko hyvin. Muutoinkin tilastotuotanto on nopeutunut kehittämisohjelmakaudella, esim. teollisuuden ja tukkukaupan yritystilastosta laaditaan uutta pikatilastoa. Tuotantovaiheista julkaisujen painatus on kuitenkin hidas - keskimääräinen vuositilaston painatusaika on kahdeksan viikkoa.

Tunnusjärjestelmien kehittäminen ei ole paljonkaan edistynyt ohjelmakaudella. Rationaaliselle tiedontuotannolle keskeisen tunnusjärjestelmän - liike- ja yhteisötunnuksen - aikaansaamiseksi on loppukaudella ollut kaksi työryhmää, mutta työ on edelleen kesken. Kauden kaikissa seurantakertomuksissa on asiasta raportoitu. Tilastokeskus tähdensi jo edellisellä kehittämisohjelmakaudella 1978-82 liike- ja yhteisötunnuksen yleistä käyttöönsaamista, koska tunnuksen avulla voitaisiin parantaa tilastollisten ja hallinnollisten tietoaaineistojen yhteiskäyttöä, tehokkuutta ja tietojen luotettavuutta.

Luokitusstandardeja on valmistunut muutama kappale vuosittain, mutta näiden yhtenäistävä vaikutus on hitaasti nähtävissä. Luokituksiin sisällyttämättömien käsitteiden standardointi on käynnistymässä. Pyrkimys yhtenäisten käsitteiden, luokittelujen ja tunnusjärjestelmien käytön edistämiseen yksityisen sektorin tietojärjestelmissä on ollut varsin vähäistä. Isoista tietojärjestelmistä kiinteistötietojärjestelmä sekä rakennus- ja huoneistorekisteri LYR:n ohella ovat keskeisessä asemassa käsitteiden ja tunnusten koordinoinnissa.

Valtion tilastotoimen toimintaedellytykset turvaavaa lainsäädäntöä ei ole onnistuttu tarkistamaan. Tietosuojakomitean työn tuloksena valmistuneet ehdotukset eivät ole johtaneet konkreettisiin lainsäädäntötoimiin. Tämän takia ei tilastoviranomaisille, ensisijaisesti Tilastokeskukselle, ole voitu vahvistaa uusia säädöksiä tietojen salassapidosta ja edelleenluovutuksesta.

Kansainvälisessä yhteistoiminnassa on viime vuosina painottunut kansainvälisten standardisuoositusten laadinnan ohella vertailtavuuden sekä menetelmä- ja tietojenkäsittelysovellusten parantaminen. Kansainvälisen tilastoyhteistyön ohjauksen kehittäminen Suomen tilastotoimessa on jäänyt melko vähäiseksi. Tilastokeskus on omalta osaltaan tehostanut valmistautumista tärkeimpiin kansainvälisiin kokouksiin. Koordinointi on koskenut ainoastaan Tilastokeskuksen yhteistyötä YK:n, pohjoismaiden ja SEVin kanssa, ja siinäkin vain avainhankkeita. Muiden tilastoviranomaisten toiminnasta on tehty yleinen selvitys. Siinä tarkasteltiin kansainvälisen tilastoyhteistyön puitteita sekä säännöllisiä tiedusteluja.

Tilastotoimen tehtävien ja tehtävärakenteen muuttuminen on lisännyt paineita henkilöstökoulutuksen laajentamiseen ja monipuolistamiseen. Tilastoalan koulutusohjelma on laadittu täydentämään henkilökunnan valmiuksia ammattipätevöittävänä koulutuksena. Uusi koulutusohjelma on toistaiseksi koskenut vain Tilastokeskusta.

Useimmat kehittämisohjelmassa mainituista yksittäisistä tilastohankkeista ovat toteutuneet tai toteutumassa. Tilastojen laadinnan ja rationalisoinnin kannalta keskeiset hallinnolliset rekisterihankkeet -kiinteistötietorekisteri, rakennus- ja huoneistorekisteri sekä liike- ja yhteisörekisteri - ovat kaikki vielä osittain kesken, liike- ja yhteisörekisteri vielä suunnitteluvaiheessa.

2. Seurantakertomuksissa 1981-83 esitetyt toimenpide-ehdotukset

Seurantakertomuksiin on liitetty vuosittain toimenpide-ehdotuksia sellaisten hankkeiden osalta, joissa esiintyy kehittämisohjelman toteutumista vaarantavia ongelmia. Ehdotukset eivät ole koskeneet Tilastokeskuksen toimintaa.

Kaikkiaan ehdotuksia kirjattiin

1981:	10 kpl
1982:	7 kpl
1983:	9 kpl

Osa ehdotuksista kohdistettiin suoraan ao. viranomaiselle, osalle toivottiin VM:n toimenpiteitä. Suurin osa toimenpide-ehdotuksista on toteutunut.

Tärkeimmät toteutumatta jääneistä ehdotuksista ovat:

- 1) Liike- ja yhteisörekisterin perustaminen. Sitä haittaavista esteistä on kirjoitettu jokaisena vuotena. Hanke on edelleen kesken. Tämän vuoksi yleisen liike- ja yhteisötunnuksen käyttöönotto on jäänyt toteuttamatta. Tämä on vaikeuttanut hallinnollisten tietoa-ineistojen yhteiskäyttöä, luotettavuutta ja toiminnan tehokkuutta.

- 2) Julkisen hallinnon tietojen keruu-, käsittely-, siirto- ja käyttöönsaattamisongelmat. Laaja-alaisen toimikunnan tai komitean perustamista on esitetty vuosina 1981 ja 1982. Toimikuntaa tai komiteaa ei ole perustettu. TIVA-hanke on erillisratkaisuna tähännyt osittain samaan päämäärään, samoin VALTAVA on tehnyt työtä omalla sektorillaan. Julkiselle hallinnolle yhteiset tiedonsiirto- ja käyttöönsaattamisongelmat ovat käsittelemättä.
- 3) Tilastoneuvoston muuttaminen julkisen hallinnon tietojärjestelmiä koordinoivaksi elimeksi. Neuvoston aseman ja tehtävien muuttamista ei ole esitetty eikä muutakaan vastaavaa järjestelyä ole suunniteltu.
- 4) Tilastoja varten tarvittavien tietojen antamista ja tietojen salassapitämistä koskevan lainsäädännön kehittäminen. Lain säätämistä tarkoittava toimenpideehdotus esitettiin vuosien 1981 ja 1982 seurantakertomuksissa. Asia ei ole edennyt. Toimenpideehdotus on kirjattu myös tässä seurantakertomuksessa.
- 5) Rakennus- ja huoneistorekisterin ylläpidon kehittäminen niin nopeaksi ja luotettavaksi, että talonrakennustilastot voidaan rekisterin pohjalta tuottaa ja tilastojen tuotantoaikaa lyhentää. Tilastojen tuotantoaikatauluja ei ole pystytty nopeuttamaan eikä neljännesvuositilastoissa ole päästy riittävään peittävyyteen.

III VUODEN 1983 YLEISET SUUNTAVIIVAT

1. Tietojen tarpeellisuuden ja luotettavuuden seuraaminen

Tilastoneuvoston asettama tilastojen laatu- ja jalostuskysymyksiä käsitellyt jaosto sai alkuvuodesta valmiiksi raporttinsa. Jaosto tutki tilastojen laadun käsitettä, sen mittaamista ja kuvaamista, tilastojen käyttäjien tarpeita sekä laadun asemaa Tilastokeskuksen toiminnassa. Asiaa hoitamaan Tilastokeskus on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on kirjoittaa ohjeet laatuselosteiden laatimiseksi ja tehdä ehdotus laatutyön organisoimiseksi jatkossa. Keväällä pidetyllä laatupäivällä esitettiin Tilastokeskuksen tekemiä laatututkimuksia.

2. Tilastotietojen käyttöönsaattaminen ja tietopalvelu

Tilastotietojen käyttöönsaattaminen on edelleen keskeisiä kehittämisiä. Tekstinkäsittelyn kehittäminen julkaisutuotannossa ja osallistuminen teletietopalvelun avulla tapahtuvaan tiedonvälitykseen on jatkunut. Tilastokeskuksen tuotteiden ja palvelujen markkinoinnin tehostamiseksi on laadittu kehittämissuunnitelma. Loppuvuodesta 1983 otettiin käyttöön automaattinen puhelinvastaaja, josta saa ympäri vuorokauden kuluttajahinta- ja elinkustannusindeksit.

Tilastokeskuksen ylläpitämien tietokantojen mahdollisille käyttäjille on järjestetty useita tutustumistilaisuuksia. Tietokantojen käyttäjien lukumäärä on tasaisesti kasvanut. Aikasarjatietokantaan on lisätty uusia indeksisarjoja. Aluetietokantaan on lisätty vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskentaan pohjautuvat sekä tärkeimmät vuoden 1970 ja 1975 aineistoihin pohjautuvat matriisit. Lisäksi on otettu koekäyttöön kuntien osaluotteita. Lisäksi on otettu koekäyttöön kuntien osaluotteita. Lisäksi on otettu koekäyttöön kuntien osaluotteita.

Tilastokeskuksen tuottamien erityisselvitysten ja maksullisten haastattelututkimusten kysyntä on tasaisesti kasvanut. Erityisesti kuntasektorille tarkoitettujen tulosteiden määrää on lisätty. Yritysten käyttöön tarkoitettujen tuotteiden kysyntää on selvitetty vuoden 1983 aikana.

Tilastokeskuksen julkaisujen jakelutiedot tarkistettiin vuoden 1983 aikana ilmaisjakelurekisterissä oleville tehdyllä kyselyllä. Samassa yhteydessä tarjottiin 50 isolle kirjastolle mahdollisuutta saada jatkossa kaikki Tilastokeskuksen julkaisut ilmaisjakeluna.

Kirjaston tietopalvelua on parannettu ottamalla käyttöön kotija ulkomaisia alan tietokantoja (IP SHARPin ja EUROSTAT/CRONOS-tilastotietokannat).

Yhteispuhjoismaisen tilastojulkaisujen viitetietokannan "ListStatin" koetastaus päättyi elokuussa. Kokeilun loppuraportti laadittiin Suomessa ja toimitettiin NordInfolle sekä tilastovirastojen päälliköille tietokannan perustamispäätöstä varten.

Pohjoismaiden tilastovirastot ovat sopineet, että OECD:n ulkopuolisten maiden tilastoaineiston hankinta, säilyttäminen sekä käyttöönsaattaminen jaetaan eri maiden tilastokirjastojen kesken. Suomi vastaa Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan maiden materiaalista, Ruotsi Afrikan ja Lähi-Idän, Norja Latinalaisen Amerikan sekä Tanska Aasian ja Oseanian materiaalista. Sopimuksen hengessä kirjasto on hankkinut jo mm. eri neuvostotasavaltojen tilastoaineistoa.

Tilastokeskuksen tuottaman julkaisemattoman tiedon käytön helpottamiseksi suunnitellaan tilastoarkiston luetteloinnin automatisointia. Asiakaspalvelua parantava kysytyimpien asiakirjojen mikrofilmaus on jatkunut. Vuonna 1983 on mikrofilmattu mm. kaikki väkiluku- ja väestömuutostiedot. Samoin on korvattu asunto- ja elinkeinotutkimuksen lomakkeet (n. 700 hyllymetriä) tulostamalla niiden tietosisällöt mikrokorteille.

Seurantakierroksella selvitettiin tilastoviranomaisten tietopalvelun tilaa ja erityisesti maksullisen tietopalvelun laajuutta sekä muotoja. Selvityksen mukaan suurin osa tietopalvelusta on puhelintiedusteluihin vastaamista sekä erilaisten kopioiden (esitteiden, julkaisujen) lähettämistä. Useimmiten tietopalvelu on järjestetty hajautetusti; noin kolmanneksella jokin tiedotusyksikkö hoitaa tietopalvelua.

Maksullista tietopalvelua on selvityksen mukaan noin puolella tilastovirastoista ja merkittävää se on vain 4-5 virastolla. Tilastokeskuksen lisäksi. Maksullisen tietopalvelun lisäämistarpeita ei esiintynyt. Tietopalvelun maksullisuus perustuu seitsemällä virastolla maksuasetuskeeseen ja yhdellä maksuperustelakiin. Maksullista tietopalvelua on myös suoraan Valtion tietokonekeskuksesta asiakkaalle siten, ettei aineiston haltija saa siitä maksutuloja. Maksullisen tietopalvelun pääasiallisia käyttäjiä ovat valtion ja kuntien viranomaiset. Seuraaviksi tulevat erilaiset järjestöt, tutkijat, korkeakoulut ja elinkeinoelämä. Tietopalvelun kehittämistä eivät monetkaan virastot olleet pohtineet. Viisi virastoa on suuntautunut tietokantoihin ja neljä virastoa suunnittelee ATK:n enenevää hyväksikäyttöä.

3. Käsitteiden, luokitusten ja tunnusjärjestelmien yhtenäistäminen

Tilastokeskus on valmistanut vuoden 1983 aikana seuraavat luokitusstandardit valtion tilastotoimessa sovellettaviksi: sosioekonominen asema- ja ammattiasemaluokitukset, demografiset ja sosiaaliset perusluokitukset (sis. ikä-, sukupuoli-, siviilisääty-, kieli-, kansalaisuus- ja uskontokuntaluokitukset) sekä valmistumassa kotitalous-, asuntokunta- ja perheluokitukset. Lisäksi Tilastokeskuksessa on laadittu tilastollisten käsitteiden standardoinnista muistio jatkotyön pohjaksi. Institutionaalisten sektoreiden luokitukselta on valmistumassa uudistettu laitos.

Lisäksi vielä standardoimattomien taloudellisten luokitusten standardointi on käynnistetty laatimalla asiaa käsittelevä muistio jatkotoimien pohjaksi.

Tilastokeskus on osallistunut useisiin työryhmiin, joita valtiovarainministeriön järjestelyosasto on asettanut valtionhallinnon tietojenkäsittelyn standardisoimiseksi.

Liike- ja yhteisötunnuksen aikaansaamiseksi on raportointikaudella 1983 ollut kaksi sisäasiainministeriön asettamaa työryhmää, joista toinen on suunnitellut LYR:n toteuttamista ja toinen LYR:ä koskevaa lainsäädäntöä. Näiden työ on kuitenkin vielä kesken.

Liike- ja yhteisörekisterin toteuttamisessa ja kehittämisessä Tilastokeskus pitää tärkeänä, ettei sisäasiainministeriön asettamassa työryhmässä valmisteilla olevaan rekisterijärjestelmään pääse syntymään tilastotoimen määrittelyä toimialakäsitteestä poikkeavia tulkintoja.

4. Tilastotuotannon nopeuttaminen

Tilastokeskuksessa on jatkettu toimintasuunnitelman seurannan yhteydessä ns. viivetilastoa ja laskettu eri tyyppisten tilastojen keskimääräisiä valmistumisaikoja: (viikkoa)

	1981	1982	1983*
kuukausitilastot	8,7	8,1	6,7
neljännesvuosi- tilastot	21,4	17,2	14,6
vuositilastot	59,6	55,0	44,2

Muiden tilastovirastojen keskimääräinen tilanne on seuraava:

	1982	1983
kuukausitilastot	5,0	5,3
neljännes- ja puoli- vuositilastot	11,1	8,0
vuositilastot	40,3	44,1

Tuotantoaikojen erot selittyvät suurimalta osin tiedonkeruun erilaisesta luonteesta Tilastokeskuksessa ja muissa tilastovirastoissa.

5. Tietotuotannon rationalisointi

VL-90-projektissa on aloitettu kokonaan rekisteripohjaisen väestö- ja asuntolaskennan suunnittelu. Parhaillaan kokeillaan väestön taloudellista toimintaa koskevien tietojen tuottamismahdollisuuksia Eläketurvakeskuksen työsuhderekisterin avulla. Vuoden päästä tehdään kokeilu VEROH:n rekistereistä.

Toimipaikkarekisteriprojektille on annettu jatkotoimeksianto. Projektin tavoitteena on luoda osaltaan edellytykset rekisteripohjaiselle väestö- ja asuntolaskennalle 1990.

Vaikka toimipaikkarekisteri on ensisijaisesti tilastollinen rekisteri, on siinä käytettävillä tunnuksilla ja tunnistetiedoilla yleisempääkin merkitystä tietotuotannossa. Rekisterin avulla voidaan yhteinäistää ja saattaa yleisempään käyttöön toimipaikkakäsite Tilastokeskuksen määrittelemänä yritysten alayksikönä. Lisäksi rekisterin pysyvä toimipaikkatunnus on tärkeä väline tietotuotannon rationalisoinnissa samalla tavoin kuin nyt henkilötunnus luonnollisilla henkilöillä ja LY-tunnus vahvistamisensa jälkeen yrityksillä. Tietotuotannon rationalisoinnin kannalta olisi näin ollen tärkeää sivulla 13 mainittujen lakiehdotusten toteutuminen.

Ensimmäisestä uusitun yritysrekisterin mukaisesta rekisteritiedustelusta voitiin vuonna 1983 jättää tiedustelun ulkopuolelle noin 60 000 pientä liikevaihtoverovelvollista yritystä joiden osalta tiedot saadaan hallinnollisista aineistoista. Tilastokeskuksessa on valmistunut lakiehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain (796/70) muuttamiseksi, joka sisältää säännöshdotuksen tietojen luovuttamisesta yritysrekisteristä. Se pyritään viemään eteenpäin siinä tapauksessa, että Tilastokeskus ei voisi enää siirryttyään verotusaineistojen käyttöön luovuttaa tunnistetietoja yksityiselle sektorille. Jos niitä ei voida antaa, ei toteutetuilla rationalisointitoimilla välttämättä vähennetäkään yritysten tiedonantotaakkaa. Yksityinen sektori kysyy tarvitessaan tiedot itse.

Ammatin automaattista kooditusjärjestelmää valmistanut projekti on saanut yleissuunnitelman valmiiksi ja jatkaa järjestelmän suunnittelua. Tavoitteena on selväkielisistä ammattinimikkeistä koneellisesti päätellä vastaavat ammattiryhmäkoodit. Järjestelmää suunnitellaan käytettäväksi mahdollisesti tehtävän vuoden 1985 asunto- ja elinkeinotutkimuksen yhteydessä.

Vuoden 1982 alussa asetettu Tilastokeskuksen tuotantomenetelmien kehittämishanke jatkoi toimintaansa. Vuoden 1983 painopisteet olivat tiedonhallinnan kehittäminen, erityisesti tietohakemistojärjestelmä, sekä suoraikäyttösovellukset. Projektin henkilökunta osallistui edelleen kansainvälisen Statistical Computing-projektin taulukointiryhmän työhön, jonka tavoitteena on valmistaa tilastovirastojen käyttöön soveltuva taulukointiohjelmisto.

Valtiovarainministeriön asettama TIVA-projekti (yritysten tietovaatimusten rationalisointi) luovutti loppuraporttinsa valtiovarainministerille huhtikuussa 1983. Projektin esityksen mukaisesti on valtiovarainministeriön yhteyteen perustettu tiedonkeruun neuvottelukunta, jonka tehtävänä on mm. seurata ja arvioida julkishallinnon elinkeinoelämälle suuntaamaa tietojen keruuta ja sen rationaalisuutta sekä tehdä asiaan liittyviä aloitteita ja antaa lausuntoja.

Valtiovarainministeriön, Tilastokeskuksen ja Valtion tietokonekeskuksen yhteistyönä on valmistunut rekisterirekisteri eli RERE. Se sisältää valtionhallinnon ATK-rekistereiden kuvaukset.

6. Tilastotoimen organisaatio

Tilastokeskukseen perustettiin alkuvuodesta 1983 uusi elinolo-tilastotoimisto, jonka tehtäviin kuuluu elinolo- ja ympäristötilastojen lisäksi aiemmin hinta- ja tulotilastotoimistossa olleet tulonjakotilastot, tulo- ja varallisuustilastot sekä kotitaloustiedustelut.

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä selvitti keväällä 1983 tullilaitoksen tilastotoimen organisaation kehittämistarpeita. Työryhmä ei selvitystyönsä perusteella katsonut esiintyvän sellaisia tilastotoimea koskevia toiminnallisia ongelmia, jotka edellyttäisivät tullilaitoksen tilastotoimen nykyisen organisaation muuttamista. Työryhmä esitti kuitenkin, että tullihallitus omalla päätöksellään myöntäisi tilastotoimiston päällikölle läsnäolo- ja puheoikeuden tilasto- ja verotusasioissa tullihallituksen istunnossa.

Valtiovarainministeriö asetti lokakuussa työryhmän selvittämään Tilastokeskuksen toimintaedellytysten parantamismahdollisuuksia. Ryhmän tulee saada työnsä maaliskuuhun -84 mennessä valmiiksi.

7. Henkilöstöpolitiikka

Vuoden 1982 aikana tehdyn työolosuhdetutkimuksen jatkotutkimuksena on aloitettu hajautetun ATK-seurantatutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen Tilastokeskuksen ja Työterveyslaitoksen yhteistyönä. Tutkimus kestää parisen vuotta. Viraston henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän kehittäminen on aloitettu. Vuonna 1981 valmistuneen tilastoalan koulutuksen yleissuunnitelman mukaisesti on Tilastokeskus toteuttanut tilastoalan koulutusohjelmaa omalle henkilöstölleen. Muiden tilastovirastojen henkilöstöpolitiikan muutoksia ei ole selvitetty.

8. Tilastotoimen suhteet ympäristöön

Tilastokeskuksessa valmistui ehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain ja väestölaskentalain muuttamiseksi. Muutoksilla pyrittiin poistamaan tilastollisen perusaineiston salassapidettävyyteen ja edelleenluovutukseen liittyviä puutteita. Ehdotusta ei kuitenkaan saatu viedyksi eteenpäin tietosuojalainsäädännön valmistelun ollessa edelleen kesken. Tilastokeskuksessa valmistui säädösehdotus yritysrekisteristä annettavien tietojen luovuttamisesta, mutta tätäkin lakiehdotusta on viivästyttänyt tietosuojalainsäädännön keskeneräisyys.

Tilastokeskukselle on edelleen erittäin tärkeää saada mahdollisimman nopeasti uudistetuksi säännökset tilastollisen perusaineiston salassapidosta tilastojen perusaineiston saannin turvaamiseksi. Mahdollinen tietojenantovelvollisuuden tarkistaminen edellyttää niin ikään tietojen salassapitoasian järjestämistä. Tilastokeskus esittääkin, että

valtiovarainministeriö tukisi ratkaisua, jossa Tilastokeskuksen lainsäädäntöhankkeet saataisiin toteutettua. Näitä lainsäädäntöhankkeita ovat ehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain (796/70) muuttamisesta, jossa tilastollisen perusaineiston salassapitoa koskevat säännökset ehdotetaan tarkistettaviksi ja samalla yhtenäistettäväksi sekä ehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta tietojen luovuttamiseksi uudistetusta yritysrekisteristä. Niitä ratkaisuja, joihin Tilastokeskuksen osalta päädyttäisiin, voitaisiin soveltuvin osin käyttää myös muiden tilastoviranomaisten säädösratkaisujen perusteena.

9. Kansainvälinen tilastoyhteistyö

Seurantakierroksen yhteydessä tehtiin yleisluontoinen selvitys muiden tilastoviranomaisten kansainvälisestä tilastoyhteistyöstä. Tulokset osoittivat, että yhteistyö on odotettua laajempaa. Virastoilla on tilastoalaan liittyvää säännöllistä yhteistyötä yli 90 kansainvälisen järjestön, elimen tai maan kanssa kunkin viraston yhteydet yhteenlaskien. Eniten yhteistyötä harjoitetaan yhteispohjoismaisesti (32) sekä erityisjärjestöjen piirissä (32). YK-yhteyksiä on 10, OECD:n osalta 8. Kahden- ja kolmenkeskisiä yhteyksiä on myös joitakin.

Kolme virastoa ilmoitti, että niillä ei ole pysyviä tilastokontakteja. Kansainvälisiin tiedusteluihin vastailevat melkein kaikki. Vuosittain virastot vastaavat yli 150 erilaiseen säännölliseen tiedusteluun (vastaukset yli 300). Aikaa kansainväliseen tilastoyhteistyöhön virastot käyttävät 15-20 työvuotta.

Jatkossa pyritään selvittämään myös tekeillä olevia tilastojen kehittämishankkeita. Tilastokeskuksen osalta konkreettisista yhteistyöhankkeista raportoidaan kohdassa IV 24. Eräitä kansainvälisiä kehittämishankkeita.

IV TILASTOJEN KEHITTÄMINEN

Tässä luvussa tarkastellaan yksittäisiä tilastoja ja hankkeita valtion tilastotoimen kehittämisen kannalta. Tilastoryhmittely noudattaa kehittämisohjelman rakennetta. Kukin tilastoryhmä on edelleen jaettu kolmeen osaan (A, B ja C), joissa

- A) esitetään kehittämisohjelman kannalta toteutuneita tai käyntiinlähteneitä hankkeita; yhteensä 16
- B) esitetään hankkeita, jotka ovat viivästyneet tai joissa esiintyy muita kehittämisohjelman toteutumista vaarantavia ongelmia; yhteensä 12
- C) esitetään uusia hankkeita; Yhteensä 9

1. Väestö- ja sosiaalitilastojärjestelmä

Tilastokeskuksessa on valmistunut koulutustilastoja koskeva kartoitus, joka on laadittu osana väestö- ja sosiaalitilastohikon soveltamista. Työssä on käytetty hyväksi UNESCON koulutustilastojärjestelmän kehikkoa.

Sosiaali-indikaattoreiden kehittämistyö OECD:ssa on edennyt ensimmäiseen suosituksen mukaiseen tilasto- ja indikaattorijulkaisuun. Myös Suomi on julkaisussa mukana.

2. Väestö

- A. Tilastokeskus on laatinut ruotsinkielisen väestön ennusteen vuosille 1981-2020 sekä saanut valmiiksi koko maata koskevan eri vaihtoehtoja sisältävän väestöennusteen vuosille 1981-2020. Tilastokeskus on jatkanut väestöennusteiden laadintamenetelmän kehittämistä ja luotettavuuden parantamista.
- B. Tilastokeskus on saanut valmiiksi väestön keskusrekisterin uudistuksen aiheuttamat muutokset ennakkoväkilukusysteemiin. Väestön keskusrekisterin tietokantasovellus on kuitenkin vielä siirtymävaiheessa, eikä siinä ole päästy suunniteltuun päivitysrytmiin. Tämä on suuresti viivästyttänyt ennakkotilastojen laadintaa ja vuoden 1982 väestömuutostilaston sekä väestön rakennetilaston laadintaa. Myös aineiston laadussa on ollut puutteita.

Tilastokeskus on tehnyt parhaansa ongelmien selvittämiseksi, mutta neuvotteluista ja kirjelmistä huolimatta on esim. aineistojen saannissa ollut useiden kuukausien viiveitä.

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että väestön keskusrekisterin tilastollinen hyväksikäyttö turvataan. Tämä edellyttää rekisteriaineiston laadun ja nopeuden parantamista sekä avointa tiedonkulkua rekisterin pitäjän ja sen käyttäjien välillä.

3. Työvoima ja työolot

- A. Uudistettu kuukausittainen työvoimatutkimus on otettu käyttöön vuoden 1983 alusta. Työvoimatilastojen luotettavuus on parantunut kansainvälisestikin korkealle tasolle. Tilastokeskus on korjannut aikasarjat vuosilta 1976-1982 uudistetun työvoimatutkimuksen tasolle ja aloittanut keskeisimpien aikasarjojen korjaamisen vuosilta 1970-1975. Korjatuista aikasarjoista on tehty tilastotietokanta (APL).

Työvoimatutkimuksen vuosihaastattelun tietosisältöä on kehitetty erityisesti osa-aikatyötä koskevien tietojen osalta.

Tilastokeskus on asettanut projektin suunnittelemaan työolotutkimusta 1984. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa työoloista sellaista tietoa, jota ei saada muista lähteistä.

- B. Työvoimaministeriön ja ammattikasvatushallituksen aloittamaa työllisyyskoulutustilastojärjestelmän uudistamista on siirretty vuoteen 1984.

4. Terveys

- A. VALTAVA-lainsäädännön käytännön toteuttamista valmisteleva työ on pääpiirteissään saatu valmiiksi. VALTAVAn eräänä keskeisenä tavoitteena on ollut suunnittelu- ja raportointikaavojen yksinkertaistaminen ja paperisodan pienentäminen. Uudistuksen myötä muuttuvat myös tilastojen perustana olevat tietojärjestelmät. Mm. sairaaloiden nykymuotoiset vuosi-ilmoitukset poistuvat käytöstä. Ne korvataan lääninhallitusten keräämillä toimintakertomustiedoilla.

Tilastokeskuksen kuolemansyytilaston kuolintodistuksiin perustuva tietojärjestelmä on uudistettu suora-käyttöiseksi ATK-järjestelmäksi. Uudistuksella on pyritty ennen kaikkea tilaston nopeuttamiseen.

- B. Työsuojeluhallituksen työpaikkarekisterin laajennusprojekti ei ole edennyt aikataulun mukaisesti. Hankkeen etenemistä on hidastanut laajennuksen kytkeminen koko työsuojeluhallinnon toimistoautomaation kehittämiseen.

- C. Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimii lääkkeiden kulutus- ja hintatietojen tilastointia uudistava työryhmä. Ryhmän eräänä tavoitteena on saada lääkekulutuksen ja -hintojen tilastointi valtion tilastotoimen piiriin.

5. Koulutus

- A. Lukiota koskevat tilastot on uudistettu ja ammatillisia oppilaitoksia koskevien uudistettavien tilastojen käyttöönotto on alkanut keskiasteen uudistuksen mukaisesti. Korkeakoulutilastojen uudistaminen tutkinonuudistuksen mukaisesti on loppuvaiheessa. Vuonna 1983 laadittiin oppilaiden sosiaalista taustaa koskeva tilasto väestölaskenta-aineistoon perustuen.

Tilastokeskuksen ja opetushallinnon viranomaisten yhteistyönä laadittu tutkinto- ja väestön koulutus-rakenne-ennuste on julkaistu.

- B. Aikuiskoulutushaastattelututkimus on julkaistu vuonna 1983. Aikuiskoulutustilaston suunnittelun aloittaminen siirtyy vuodelle 1985 resurssien puuttumisen vuoksi.

- C. Sekä ammattikasvatushallituksessa että opetusministeriössä on käynnistynyt tietojenkäsittelyn kokonais-tutkimus. Kouluhallituksen vastaava kartoitus valmistui keväällä 1983.

Opetusministeriöön on perustettu kaksi uutta julkaisusarjaa: Opetusministeriön työryhmien muistiosarjassa on vuoden 1983 aikana ilmestynyt jo 45 muistiota. Toinen on suunnittelusihteeristön julkaisusarja. Vuoden 1983 alussa opetusministeriöön perustettu korkeakoulujen kustannusrekisteri ei toimi vielä moitteettomasti. Tiedot eivät ole kaikkien korkeakoulujen osalta toistaiseksi yhteismitallisia.

6. Tutkimus

- A. Tutkimustilaston luotettavuuden parantamiseksi on vuonna 1983 kerätty tiedot korkeakouluhenkilöstön ajankäytöstä uudella menetelmällä. Yhteistyössä Suomen Akatemian kanssa on käynnistetty tutkimus- ja kehittämistyö-käsitteen määrittelyn yhtenäistäminen valtion hallinnossa.

7. Kulttuuri, vapaa-aika ja ajankäyttö

- B. Kulttuuritilastollisen vuosikirjan valmistuminen siirtyy vuoteen 1984.
- C. Kulttuuritilastojen kehittäistyö on sovittu pohjoismaisessa koulutus- ja kulttuuritilastoaliokunnassa. Pohjoismaisen ministerineuvoston kulttuurisihteeristö osallistuu yhteistyöhön. Pohjana työlle on vuonna 1980 pohjoismaisen tilastosihteeristön ja kulttuurisihteeristön teettämä esiselvitys olemassa olevista kulttuuria koskevista tilastotiedoista eri pohjoismaissa. Ensimmäisenä vaiheena on sovittu pohjoismaisen tilastollisen vuosikirjan kulttuuria koskevan osan laajentamisesta.

8. Sosiaalipalvelut

- B. VALTAVAN suunnittelu- ja seurantajärjestelmä muuttaa myös sosiaalitoimen tilastoaineistoja. Tällä hetkellä on vielä epäselvää millä tavoin tilastotiedot sosiaalipalvelujen tuottajista ja tuottamisesta kerätään ja käsitellään, jotta kaikkinaiselta päällekkäiseltä tiedon keruulta välttyttäisiin mutta kuitenkin saataisiin katkeamatta tarpeelliset ja luotettavat tilastotiedot.

Tilastokeskuksen mielestä sosiaalihallitus voisiikin pikaisesti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä Tilastokeskuksen kanssa selvittää sosiaalitoimen asiakas- ja toimintatilastojen kehittämistarpeet sekä siihen tarvittavat resurssit.

9. Oikeus

- A. Tilastokeskus on saanut valmiiksi tilastovuotta 1980 koskevan, tapaturmien ja väkivallan terveyshaittoja kuvaavan haastattelututkimuksen 'Tapaturmat ja väkivalta', poliisin tietoon tulleista omaisuus- ja väkivaltarikoksista aiheutuneita vahinkoja kuvaavan, otostutkimuksena todetun 'rikosvahinkotilaston' sekä yksilöön kohdistunutta kokonaisrikollisuutta kuvaavan 'piilorikollisuustilaston'.
- B. Uusintarikollisuustilaston tuottaminen ei ole täysin pysynyt aikataulussa. Tilaston tuottaminen siirtyy vuodelle 1984. Tilasto tuotetaan ensi vaiheessa vuosia 1977-1981 koskevana erillisselvityksenä.
- C. Pohjoismaisena yhteistyönä on valmistunut pohjoismainen rikollisuustilasto 'Nordisk Kriminalstatistik 1950-1980'. Tilasto kuvaa keskeisten rikostyyppien ja vastaaviin rikostyyppeihin syyllistyneiden lukumääristä kehitystä eri pohjoismaissa. Lisäksi se sisältää kuvauksen eri maiden rikollisuustilastoista sekä vertailun tilastojen laadintaperusteista.
- Oikeusministeriön tilastojulkaisu 'Tilastot kertovat tuomioistuinmista' ilmestyy vuodesta 1983 lähtien juuri perustetussa oikeusministeriön oikeushallinto-osaston julkaisusarjassa.

10. Yhteiskunnallinen osallistuminen

- C. Oikeusministeriön toimesta on aloitettu selvitystyö valtiollisia vaaleja koskevan koko maata kattavan tulolaskentajärjestelmän toteuttamismahdollisuuksista. Järjestelmä mahdollistaisi siirtymisen yhtenäiseen konekieliseen aineistoon vaalitulosten tuotannossa.

11. Asuminen

- A. Asuntohallitus on julkaissut tilastoja vuosilta 1949-1981 lainoitustoiminnasta ja muusta asumisen tukitoiminnasta. Asuntohallituksen asettama työryhmä on saanut valmiiksi ehdotukset rakennus- ja huoneistorekisterin tunnusten käyttöönottoon tarvittavista toimenpiteistä asuntohallituksen rekistereissä. Toimenpiteisiin ryhdytään vuoden 1983 lopussa.
- B. Asuntohallitus on jatkanut oman ALTIKA-tyyppisen kuntatiedostojärjestelmän suunnittelua, mutta sen valmistuminen siirtyy syksyyn 1984.
- Tilastokeskus on käynnistänyt Väestörekisterikeskuksen rakennus- ja huoneistorekisteriin perustuvien rakennuskanta-, asuntokanta- ja asuinolotilastojen kehittämisen (ks. tarkemmin kohta IV. 17).
- C. Tilastokeskus on käynnistänyt asuntojen myyntihintatilastojen suunnittelun. Tilastojen tulisi antaa tietoja osakehuoneistojen ja omakotitaloasuntojen keskimääräisistä myyntihinnoista ja asuntokauppojen lukumäärästä erilaisissa asunnoissa eri aluejaoilla.

12. Kotitalouksien tulot, kulutus ja varallisuus

- A. Tilastokeskus on uudistanut kuluttajahintaindeksin painorakenteen ja hyödykeluettelon. Uuden indeksin perusvuosi on 1981=100.
- Vuoden 1981 kotitaloustiedustelun tietojenkäsittely on päättynyt ja tilaston julkaiseminen on alkanut. Tilastojulkaisujen sisältöä on tarkoitus muuttaa vuoden 1976 kotitaloustiedustelusta laadittuihin julkaisuihin verrattuna. Tilaston käyttäjien edellytyksiä vertailla vuoden 1981 tietoja edellisen tiedustelun tietoihin pyritään samalla parantamaan laatimalla käyttäjäopas. Vuoden 1985 kotitaloustiedustelun suunnittelu on käynnistynyt.
- Tulonjakotilastossa on aloitettu siirtyminen paneelimenetelmän käyttöön lakkauttamalla vuotta 1982 koskevassa tilastossa postitiedustelu, kasvattamalla haastattelutuotosta ja määrittelemällä siitä suurin osa seuraavan vuoden otokseen paneelin pysyväksi osaksi.
- Tilastokeskus on yhdessä valtiovarainministeriön suunnittelusihteeristön kanssa valmistanut tulonjakotilaston ennakkotilaston laadinnassa ja suunnittelu-toiminnassa käytettävän tulotietokannan prototyypin sekä tehnyt ehdotuksia kokeilujärjestelmän edelleen kehittämiseksi.

Tulonjakotilaston uudistamista varten on asetettu projekti suunnittelemaan ja toteuttamaan tulonjakotilaston kokonaisjärjestelmä, joka sisältää haastattelutietoihin ja hallinnollisiin rekistereihin pohjautuvan tulonjakotutkimuksen ja siihen liittyvän ennakkotilaston.

Eläketurvakeskuksen eläkerekisterin tietoja on kehitetty tulonjakotilaston laadinnassa vuodelta 1981. Kokeilun tulosten perusteella on tarkoitus neuvotella eläketietojen jatkuvasta käytöstä tulonjakotilaston laadinnassa.

- B. Tulonjakotilaston tuotantoviive on kasvanut. Vuotta 1980 koskeva tilasto ei ole ilmestynyt ja vuosien 1981 sekä 1982 tilastot tulevat valmistumaan myöhemmin kuin on suunniteltu. Tuotantoviivettä on pitkitänyt ennen muuta tilaston tuotantomenetelmien vanhanaikaisuus ja monimutkaisuus.
- C. Kunnallinen eläkelaitos on käynnistänyt neuvottelut Tilastokeskuksen ylläpitämän kunnallisen henkilökärekisterin (kv-rekisterin) siirrosta Kunnallisen eläkelaitoksen tehtäväksi. Hanke toteutunee aikaisintaan vuoden 1985 lopulla. Koska palkkatilastojen useimmat rekisteripohjaiset aineistot ovat asteittain siirtymässä muiden kuin Tilastokeskuksen ylläpidettäviksi, olisi rekisteripohjaisten aineistojen käytöstä virallisten palkkatilastojen laadinnassa tehtävä ulkopuolisten rekisterinhaltijoiden kanssa sitovat puitesopimukset. Perustietojen keruun siirtyminen muille kuin valtion tilastoviranomaisille ei saa merkitä, että uusia palkkatilastoja tai ansiotasoindeksijä ei voida laatia tai tehdä luotettavuusselvityksiä.

13. Muut elinolaja koskevat aineistot

- A. Vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskenta on valmistumassa. Lopulliset julkaisut ilmestyvät yhtä lukuunottamatta vuoden 1983 aikana. Myös kokoomajulkaisu menee painoon vuonna 1983.

Tilastokeskuksen asettaman VL-90 -projektin loppuraportti (edullisuusvertailuprojekti) on valmistunut ja TK on antanut sen pohjalta jatkotoimeksiannon selkeiden edellytysten luomiseksi, että vuoden 1990 lakisääteinen väestö- ja asuntolaskenta voidaan tehdä käyttämällä pelkästään rekistereitä ja muita hallinnollisia tietoaaineistoja. Projekti on aloittanut kehitetyt toteuttamiskelpoisten ratkaisujen löytämiseksi.

- B. Vuoden 1985 asunto- ja elinkeinotutkimuksen osalta Tilastokeskus on selvittänyt, ovatko aluetietojen pääasialliset käyttäjät valmiita osallistumaan tutkimuksen kustannuksiin kerättäessä keskeiset väestön taloudellista toimintaa koskevat tiedot lomaketiedustelulla. TK on antanut selvitysprojektille jatkotoimeksiannon, jonka mukaan projektin tulee aloittaa vuonna 1986 mahdollisesti suoritettavan asunto- ja elinkeinotutkimuksen suunnittelu ja laatia mm. tarkennettu kustannusarvio sekä tietopalvelusopimukset kuntien ja seutukäyväliittojen kanssa. Projektin tulee laatia raportti huhtikuun 1984 loppuun mennessä.

Elinolo-kokoomajulkaisun valmistuminen siirtyy vuoteen 1984.

- C. Tilastokeskuksessa on valmistumassa toinen naisen asemaa kuvaava kokoomajulkaisu.

Pohjoismaisena yhteishankkeena valmistui keväällä 1983 elinoloja pohjoismaissa kuvaava julkaisu.

14. Yleiset taloudelliset olot

- A. Tilastokeskuksessa on käynnistynyt selvitystyö, jonka tavoitteena on kansantalouden tilinpidon kiinteähintaisen laskelmien perusvuoden muuttaminen vuodeksi 1980. Perusvuoden muutoksen yhteydessä tarkistetaan myös tilaston eri taloustoimien tasoja.

Kansantalouden tilinpidon menetelmiä koskevista julkaisuista ovat seurantavuoden aikana ilmestyneet liikenteen ja investointien laskennan menetelmäkuvaukset. Myös aluetilinpidon laadintaa ja tuloksien analyysiä käsittelevä julkaisu on ilmestynyt.

Vuotta 1980 koskevan aluetilinpidon aineiston käsittely on päättynyt. Tilaston julkaisemista pyritään nopeuttamaan laatimalla ennakkotilasto. Ennakollinen panos-tuotos-tutkimus vuodelta 1980 on valmistunut. Tilaston laadinnan menetelmiä - erityisesti atk-menetelmiä - on voimakkaasti kehitetty.

Kunnallistalouden neljännesvuositilasto julkaistiin vuoden 1983 aikana ensimmäisen kerran. Tilasto koski vuosien 1980-1982 neljänneksittäisiä tietoja.

Tilastokeskus on uudistanut tuottajahintaisten indeksien painorakenteet ja hyödykeluettelot. Uusien indeksien perusvuosi on 1980. Lisäksi Tilastokeskus on aloittanut uuden tukkuhintaindeksin 1980=100 laadinnan.

Valtiontalouden ja kunnallistalouden menojen hintakehitystä mittaavan julkisten menojen hintaindeksin painorakenne ja alkuindeksit on uudistettu vuoden 1983 alusta Tilastokeskuksessa VM:n asettaman työryhmän suunnitelman pohjalta. Indeksit on ketjuindeksi, jonka perusvuosi on 1977=100. Julkisten menojen hintaindeksit julkaistaan nyt myös Tilastokatsauksien sarjassa neljännesvuosittain. Aikaisemmin niitä oli mahdollista saada vain konekielisessä muodossa VTKK:n julkisesta kirjastosta. Indeksien ylläpidosta vastaa Tilastokeskus.

15. Maa-, metsä- ja kalatalous

A. Maatilahallituksen asettama työryhmä, jonka tehtävänä oli selvittää maataloustilastojen puutteita ja tehdä ehdotuksia maataloustilastojen koordinoimiseksi yhteiseksi maataloustilastojärjestelmäksi on saanut työnsä valmiiksi. Työryhmän muistiossa on runsaasti toimenpide-ehdotuksia, jotka koskettavat maatilahallituksen, Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen ja Tilastokeskuksen maataloustilastotuotantoa ja edellyttävät jatkotoimia. Yksi keskeinen ratkaistava asia on maataloustilastojen koordinoinnin organisointi tulevaisuudessa.

Maatilahallituksen asettaman puutarharekisterityöryhmän mietintö on valmistunut. Mietinnössä on suunnitelma puutarharekisteristä ja sen perustamisesta. Rekisteriesitys on yhdenmukainen maataloustilastojen koordinointityöryhmän esitysten kanssa ja täyttää Tilastokeskuksen esittämät vaatimukset yhdistettävyydestä muuhun maatilarekisteriin.

Metsäntutkimuslaitos on alkanut laatia yksityisluontoisten metsien 1/4-vuosittaista raakapuun hintaindeksiä erikseen kanto- ja hankintahinnoista. Indeksit laaditaan Tilastokeskuksen tuottajahintaisia indeksejä varten.

Tilastokeskuksen mielestä Metsäntutkimuslaitos ja metsähallitus voisivat käynnistää neuvottelut valtion metsien raakapuumyynnin liittämiseksi näihin indeksilaskelmiin ja että indeksit myöhemmin saataisiin puulajeittain eriteltyinä Tilastokeskukseen.

Metsäntutkimuslaitos on alkanut julkaista erillistä metsätilastotiedote-sarjaa, johon ennen eri sarjoissa julkaistut, säännöllisesti ilmestyvät tilastot on koottu.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama tutkimusryhmä, jonka tehtävänä on tutkia maatalousväestön ja palkansaajaväestön tulotaseroja, jatkaa MTTL:n sisäisenä työryhmänä toimintaansa. Johtoryhmässä on ulkopuolisia tahoja, mm. Tilastokeskus, edustettuna.

B.

Tilastokeskuksen mielestä maatilahallitus voisi nopeuttaa maatilarekisterijulkaisun, maatilatilastollisen vuosikirjan ja maatalouden työpanostilaston valmistumista ja jatkaa kehittämistyötä perunan hintatilaston liittämiseksi kuukausikatsauksissa julkaistaviin tilastoihin.

Tilastokeskuksen mielestä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulisi vastaavasti kuin Metsäntutkimuslaitoksen pyrkiä tilastojensa julkaisemisen tehostamiseksi kokoamaan tilastonsa yhteen tilastotiedote-sarjaan. Sarjassa voitaisiin julkaista metsästyksen saalistilastot, valtakunnallinen tilasto kalastuksesta ja kalanviljelystä ja kalastuksen kannattavuustutkimus. Myöhemmin siihen tulisi liittää kalatalouden yritys- ja tulotilasto ja mahdollinen riista-eläinkantatilasto. Samalla tutkimuslaitoksen tulisi harkita alueellisen tilastotuotannon laajentamista.

C.

Sekä maatilahallituksessa että Metsäntutkimuslaitoksessa on käynnistetty suoraikäyttöisten alue- ja aikasarjatietokantojen kehittämishankkeet. Tilastokeskus toivoo, että tietokannoista luodaan Altikaa ja Ästikaa täydentäviä sektoritietokantoja ja että yhteys perustietokantoihin säilytetään.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kalantutkimusosaston suunnitelmat kalatalouden kannattavuustutkimusta täydentävän kalatalouden yritys- ja tulotilaston kehittämiseksi ovat perusteltuja. Tilastokeskus kehottaa RKTL:sta jatkamaan uuden tilaston kehittämistä ja painottaa samalla, että kannattavuustutkimuksen julkistamista on tehostettava ja nopeutettava.

Kalatalouden yritys- ja tulotilaston kehittämistyön läpiviemiseksi ja tilastotuotannon aloittamiseksi Tilastokeskuksen mielestä RKTL:n kalantutkimusosastolle tulisi varata yksi työsuhteisen tutkijan toimi vuoden 1985 TMAE:ssä.

Tilastokeskus ja Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos ovat epävirallisesti neuvotelleet maatalouden tuottajahintaindeksin laadinnan siirrosta MTTL:stä TK:een tuottajahintaisten indeksien yhteyteen. Mm. Maataloustilastojen koordinoitutyöryhmä ehdottaa neuvotteluiden virallista käynnistämistä.

16. Teollisuus, kaivannaistoiminta ja energiahuolto

- A. Teollisuuden energian tuotantoa, jakelua ja käyttöä koskevan tilaston uudistamisesta valmistui raportti lokakuussa 1983. Keskeisten tiedonantajien kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella tehdään vuotta 1983 koskevaan tiedusteluun käsitteiden ja määritelmien muutoksia, joilla helpotetaan kyselyyn vastaamista.

Tilastokeskus on saanut valmiiksi vuotta 1980 koskevan rakennusten lämmitysenergiatilaston. Vuoden 1982 tilasto on viimeistelyvaiheessa.

Tilastokeskus otti vuonna 1983 käyttöön uudistetun teollisuuden kuukausittaisen volyymi-indeksijärjestelmän. Tilaston tuottamisessa on siirrytty hajautetun atk:n hyväksikäyttöön. Siirtymävaiheessa kuukausitilastossa on edelleen esiintynyt eroja vuosittaisiin volyymi-indeksilaskelmiin verrattuna. Jatkossa uusi systeemi tarjoaa kuitenkin aikaisempaa paremmat mahdollisuudet kuukausitilaston luotettavuuden ja nopeuden parantamiseksi.

17. Rakennustoiminta

- B. Tilastokeskus tuottaa Väestörekisterikeskuksen kunnilta keräämistä tiedoista rakennus- ja asuntotuotantotilastot (rakennuslupatilastot, tilastot aloite-
tuista, keskeneräisinä olevista ja valmistuneista rakennustoista sekä tilastot valmistuneista asunnoista ja talonrakennustoiminnan volyymi-indeksin), jotka ovat mm. tärkeitä rakennusalan suhdanne-ennakoinnin ja -seurannan välineitä. Nykyisellään tilastojen tuotannossa on ongelmana se, että neljännesvuosittaisten ennakkotilastojen tuottamisen ajankohtana tietojen, erityisesti rakennushankkeiden aloitustietojen, peittävyys ei ole riittävän hyvä. Lisäksi peittävyys vaihtelee kunnittain erittäin paljon. Myös lopullisten tietojen saaminen kestää nykyisin liian kauan. Tuotantotilastojen aikataulu ei ole nopeutunut siitä, kun Tilastokeskus itse keräsi tiedot kunnilta.

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että Väestörekisterikeskus valvoisi kunnittaisten rakennustietojen ilmoittamista nykyistä tarkemmin. Rakentavalla yhteistyöllä kuntien kanssa Väestörekisterikeskuksen tulisi pyrkiä siihen, että rakennus- ja asuntotuotantotilastojen laadinnassa tarvittavat tiedot saataisiin entistä nopeammin ja entistä peittävämpinä.

Kertomusvuonna Tilastokeskuksessa valmistui suunnitelma kuukausitilaston tuottamiseksi aloitetuista rakennushankkeista. Parhaillaan tehdään testauksia VRK:n aineistolla tilaston tuottamiseksi. Edelläolevien toimenpiteiden toteutuminen on kuitenkin edellytyksenä sille, että kuukausittaisia aloitustilastoja voidaan alkaa tuottaa.

Tilastokeskus on jatkanut Väestörekisterikeskuksen rakennus- ja huoneistorekisterin pohjalta tuotettavien rakennuskanta-, asuntokanta- ja poistumatilastojen suunnittelua. Tarkoituksena on tuottaa suppeampia tilastoja vuosittain ja laajempia tilastoja viisivuosittein. Tilastojen tuotannon aloittamisen ajankohta riippuu siitä, milloin Väestörekisterikeskus saa rakennus- ja huoneistorekisterin tiedot ajan tasalle. Väestörekisterikeskuksen selvityksen mukaan voidaan loppuvuodesta 1985 tulostaa koeluonteisesti ensimmäiset julkaisukelpoiset tiedot.

18. Kauppa

A. Tilastokeskuksen yritystilastoista laadittiin ensimmäisen kerran vuotta 1982 koskeva tukkukaupan yritystilaston pikaennakko. Ennakkotilasto valmistui vuoden 1983 kesäkuussa.

Vuoden 1983 aikana toteutettiin vuoden 1980 yritysrekisteriin perustuva kauppatilaston otosuusinta ja perusjoukon vaihtaminen. Samalla uudistettiin kaupan hintaindeksit. Uudistettu tilasto vuodelta 1982 ilmestyi lokakuussa 1983, mikä on aikaisempia vastaavia uudistuksia huomattavasti nopeammin.

Maanmittaushallitus tuotti vuonna 1983 ensimmäisen kiinteistöjen kauppahintatilaston. Tilasto perustuu kiinteistöjen kauppahintarekisterissä oleviin tietoihin.

Vuotta 1982 koskien tuotettiin ensimmäisen kerran tietoja tavaratalojen myynnistä hyödykeryhmittäin. Tarkoitus on jatkaa hyödykkeittäisten myyntitietojen tuottamista vuosittain.

19. Liikenne

A. Tie- ja vesirakennushallitus on julkaissut vuotta 1981 koskevan tieliikenteen tavarankuljetustilaston. Tilasto on uusi ja sen laadinta perustuu otannan hyväksikäyttöön. Tilastoa on tarkoitus tuottaa vuosittain ainakin keskeisten suoritettietojen osalta.

Merenkulkuhallitus on ottanut käyttöön uudistetun alusrekisterin ja bruttorahtisysteemin vuonna 1983. Alusrekisteristä siirrytään vaiheittain tietokantaan vuosien 1983 ja 1984 aikana.

- C. Nordisk kommitteé för transportekonomisk forskning asetti vuonna 1982 Pohjoismaiden neuvoston kehoituksesta työryhmän selvittämään yhteispohjoismaisen kuljetustilaston tarpeellisuutta. Raportti valmistui tammikuussa 1983. NKTF hyväksyi raportin ja määräsi ryhmän täydennettynä jatkamaan työtään tarkoituksena mm. suunnitella pohjoismaisten kuljetustilastojen kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

20. Rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistötoiminta

- A. Tilastokeskuksessa on seurantavuoden aikana selvitetty erityisottolainauksen eli ns. markkinarahan muukaanottamista pankkitilastoihin. Tietojenkeruu on tarkoitus aloittaa vuoden 1984 alusta.

Tilastokeskuksessa on aloitettu asuntoluottojen laina-aikoja ja korkokantoja koskevan tilaston suunnittelu. Tilaston tietosisällöstä ja tuottamistiheydestä on tiedusteltu sekä tiedonantajien että tilaston käyttäjien mielipiteitä.

21. Yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen tuottaminen

22. Muut talouselämää koskevat tilastot ja tietoaaineistot

- A. Yritystilastossa on aloitettu vuonna 1983 tilaston tietosisällön uudistamiseen tähtäävä suunnittelutyö. Uudistuksen yhteydessä kiinnitetään huomiota yritysten tiedonantotaakan keventämiseen sekä tilaston parempaan soveltuvuuteen kansantalouden tilinpidon kannalta. Suoraan verottajalta saatavan tilinpäätösaineiston käyttömahdollisuudet tilaston laadinnassa ovat riippuvaisia siitä, milloin verohallitus saa EVL-aineiston konekieliseen muotoon.

Tilastokeskus on jatkanut yritysrekisterin uudistamistyötä. Siirtyminen hallinnollisten aineistojen, ennen kaikkea verotusrekistereiden, käyttöön vähensi merkittävästi suoraa yrityksiin kohdistuvaa tiedonkeruuta. Vuoden 1980 yritysrekisterin tiedustelu lähetettiin runsaalle 70 000 yritykselle kun vastaava suora tiedustelu vuonna 1982 koski enää vain noin 15 000 yritystä. Verotusaineistojen hyväksikäyttö on helpottanut erityisesti pienten yritysten tiedonantotaakkaa.

- B. Hallinnollisten aineistojen käyttöön on kuitenkin liittynyt lukuisia ongelmia, jotka hidastavat rekisterin valmistumista ja tilastojen tuottamista. Pääosa ongelmista aiheutuu siitä, etteivät perusaineistona käytetyt rekisterit ole tunnustensa tai tietosisältönsä puolesta sellaisessa kunnossa, että niitä voitaisiin ilman suurehkoja tarkistuksia käyttää hyväksi.

Tilastokeskuksessa on valmistunut lakiehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain (796/70) muuttamiseksi, joka sisältää säännösehdotuksen tietojen luovuttamisesta yritysrekisteristä. Se pyritään viemään eteenpäin siinä tapauksessa, että Tilastokeskus ei voisi enää siirtyttyään verotusaineistojen käyttöön luovuttaa tunnistetietoja yksityiselle sektorille. Jos niitä ei voida antaa, ei toteutetuilla rationalisointitoimilla välttämättä vähennetäkään yritysten tiedonantotaakkaa. Yksityinen sektori kysyy tarvitessaan tiedot itse.

Tilastokeskus on jatkanut kertomusvuonna yritysrekisterin laajentamiseen tähtäävää kehittämistyötä.

23. Ympäristö ja maankäyttö

- A. Maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimiva luonnonvarainneuvosto on saanut valmiiksi alustavan selvityksen luonnonvaraintilinpidon kehittämisestä Suomessa. Raportin pohjalta laaditaan esiselvitys luonnonvaraintilinpidon tarpeesta ja hyväksikäyttömahdollisuuksista.

Tilastokeskuksessa jatketaan jätetilastojen kehittämistä testaamalla vuoden 1982 aikana kehitettyä alustavaa jäteluokitusta. Samalla selvitetään Tilastokeskuksen ja ympäristöministeriön yhteistyönä luokitusten mukaisten tietojen keruumahdollisuudet.

Tilastokeskuksessa on kehitetty taajamien maankäyttötietojen tuottamiseen soveltuva pisteotantamenetelmä, jota on testattu Hyvinkään keskustaaajaman maankäyttötietojen tuottamisessa. Hanketta on rahoittanut ympäristöministeriön kaavoitus- ja rakennusosasto.

Kiinteistötietorekisteriin liittyvä kokeiluvaihe on päättynyt. Maarekisteritietojen osalta järjestelmä on eräillä alueilla jo käyttövaiheessa. Vuoden 1983 loppuun mennessä arvioidaan yli 20 % maarekisteritiedoista olevan tallennettu. Maanmittaushallitus otti vuonna 1983 käyttöön koeluonteisen toimitustietorekisterin. Rekisteripohjainen tuotantotapa nopeuttaa mm. maanmittaus-julkaisun laadintaa sekä lisää laadittavien tilastojen luotettavuutta.

24. Eräitä kansainvälisiä kehittämishankkeita

Tilastokeskus on aktiivisesti mukana YK:n ja sen sisarjärjestöjen, Pohjoismaiden ja OECD:n tilastotoiminnassa sekä harjoittaa SEVin kanssa tilastoalan yhteistyötä. Kaudella 1981-84 Suomi on jäsenenä YK:n tilastokomissiossa, joka on YK:n ylin tilastoalan elin. Komissiossa on kerrallaan 24 jäsentä ja se kokoontuu joka toinen vuosi. Myös kahdenkeskeinen eri maiden kanssa harjoitettava yhteistyö on lisääntynyt.

Suomi osallistuu myös joihinkin erillisiin kansainvälisiin tilastojen kehittämishankkeisiin, joista mainittakoon mm.:

- ECE:n ja UNDP:n Statistical Computing Project (SCP), jonka aiheena on tietokoneiden käyttö tilastollisiin tarkoituksiin sekä automaattisten tilastollisten informaatiojärjestelmien suunnittelu. Hankkeen tuloksia on tarkoitus soveltaa myös kehitysmaiden tilastotoimeen.
- Vuonna 1983 saatiin päätökseen YK:n ja SEVin toimialaluokitusten muuntoavaimen testaushanke, jonka vertailuosapuolina ovat Suomi ja Bulgaria. Hanke sisältyy YK:n työohjelmiin ja sitä on määrä käsitellä Euroopan Tilastokonferenssissa vuonna 1984. Kansantalouden tilinpitojärjestelmien vertailua on valmisteltu ja se käynnistyy vuonna 1984.
- YK:n maailmanlaajuinen kansantuotteen hintavertailututkimus (ICP), joka etenee Suomen osalta aikataulun mukaisesti. Tutkimuksen nykyinen vaihe on tarkoitus saada päätökseen vuonna 1984.
- UNESCO:n kulttuuritilastokehikon testaamista koskeva hanke, radio, TV ja elokuva-alueita koskeva suositusluonnos valmistunee vuoden 1985 aikana.
- Suomen ja Unkarin kahdenkeskinen väestön ajankäyttöä koskeva vertailuselvitys, josta julkaistaan raportti vuonna 1984.
- Suomen, Ruotsin ja Unkarin ympäristötilastoja koskeva yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena on kokemusten ja tietojen vaihto metodologisista ongelmista, jatkuu vuonna 1984.
- Ruotsin kanssa harjoitettava kahdenkeskinen yhteistyö automaattisen tietojenkäsittelyn ja suunnittelun alalla jatkuu myös vuonna 1984.

V TILASTOTOIMEN KUSTANNUKSET

Valtion tilastotoimen kokonaismenot olivat vuonna 1982 99,1 milj. mk, josta laskentojen (väestö- ja asuntolaskennat, kuntien kalleustutkimus, kotitaloustiedustelut) osuus 8,9 milj. mk. Edellisenä vuonna valtion tilastotoimen menot olivat 112,5 milj. mk. Menojen pieneneminen yli 13 miljoonalla markalla on aiheutunut vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskennan menojen supistumisesta. Tilastokeskuksen osuus valtion tilastotoimen kustannuksista oli vuonna 1982 64,7 %. Edellisenä vuonna vastaava osuus oli 71,8 %.

VALTION TILASTOTOIMEN KUSTANNUKSET TILASTOVIRANOMAISITTAIN V. 1982

Viranomainen	1 000 mk	%
Ammattikasvatushallitus	143	0,2
Asuntohallitus	533	0,5
Ilmailuhallitus	80	0,1
Ilmatieteen laitos	1 700	1,7
Kauppa- ja teollisuusministeriö	372	0,4
Kouluhallitus	552	0,6
Lääkintöhallitus	1 570	1,6
Maanmittaushallitus	350	0,4
Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos	1 799	1,8
Maatilahallitus	4 396	4,4
Matkailun edistämiskeskus	50	0,1
Merenkulkuhallitus	968	1,0
Merentutkimuslaitos	143	0,1
Metsähallitus	316	0,3
Metsäntutkimuslaitos	4 595	4,6
Oikeusministeriö	200	0,2
Posti- ja telähallitus	945	1,0
Rautatiehallitus	572	0,6
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	1 211	1,2
Sosiaalihallitus	1 517	1,5
Sosiaali- ja terveysministeriö	342	0,3
Tie- ja vesirakennushallitus	923	0,9
Tilastokeskus	64 098	64,7
Tullihallitus	3 451	3,5
Työsuojeluhallitus	830	0,8
Työterveyslaitos	533	0,5
Työvoimaministeriö	3 571	3,6
Vesihallitus	3 328	3,4
Yhteensä	99 088	100,0

VALTION TILASTOTOIMEN KUSTANNUKSET TILASTORYHMITÄIN V. 1982

Ryhmä	1982 (1 000 mk)	%
1. Väestö- ja sosiaali-tilasto- järjestelmä	34	0
2. Väestö	2 484	2,5
3. Työvoima ja työolot	8 512	8,6
4. Terveys	3 760	3,8
5. Koulutus	4 157	4,2
6. Tutkimus	344	0,4
7. Kulttuuri, vapaa-aika ja ajankäyttö	476	0,5
8. Sosiaalipalvelut	876	0,9
9. Oikeus	2 528	2,6
10. Yhteiskunnallinen osallistuminen	230	0,2
11. Asuminen	826	0,8
12. Kotitalouksien tulot, kulutus ja varallisuus	15 742	15,9
13. Muut elinoloja koskevat tietoi- neistot	8 715	8,8
14. Yleiset taloudelliset olot	4 690	4,7
15. Maa-, metsä- ja kalatalous, metsästys	12 633	12,7
16. Teollisuus, kaivannaistoiminta ja energiahuolto	5 797	5,9
17. Rakennustoiminta	2 783	2,8
18. Kauppa, ravitsemus- ja majoitus- toiminta	6 089	6,1
19. Liikenne	4 787	4,8
20. Rahoitus-, vakuutus ja kiinteis- tötoiminta	3 746	3,8
21. Yhteiskunnallisten ja hankilökoh- taisten palvelusten tuottaminen	1 953	2,0
22. Muut talouselämää koskevat tilas- tot ja tietoa-aineistot	2 476	2,5
23. Ympäristö ja maankäyttö	5 450	5,5
Yhteensä	99 088	100,0

VI VUODEN 1983 SELVITYKSESSÄ ESITETTYJEN TOIMENPIDE-EHDOTUSTEN TOTEUTUMINEN

Valtakunnallisten rekistereiden luotettavuusselvitykset

Vuoden 1983 aikana ei hanke ole vielä käynnistynyt. Valtiovarainministeriön järjestelyosasto on ottanut myönteisen kannan selvityksiin ja hanke on sisällytetty Tilastokeskuksen uuteen toiminta- ja taloussuunnitelmaan.

Liike- ja yhteisörekisterihanke

Vuonna 1983 on ollut kaksi sisäasiainministeriön asettamaa työryhmää, joista toinen on suunnitellut rekisterin toteuttamista ja toinen rekisteriä koskevaa lainsäädäntöä. Näiden työ on vielä kesken.

Kiinteistötietojärjestelmä

Valtiovarainministeriön asettama valtionhallinnon tietojenkäsittelyn standardointiryhmä 1.2 (kiinteistötunnusturyhmä) on juuri saanut valmiiksi loppuraportin, jossa mm. ehdotetaan kiinteistötunnuksen standardointia valtionhallinnossa. Ehdotus on parastaikaa lausuntokierroksella. Kiinteistörekisteriprojekti käynnistää vuonna 1984 selvityksen rekistereihin kohdistuvista konkreettisista tietotarpeista.

Väestön keskusrekisterin kehittäminen

Tilastokeskuksen ja Väestörekisterikeskuksen kesken on eri yhteyksissä käyty neuvotteluja. Yhteistyön kehittämistä pidemmällä aikavälillä on selvitetty, mutta konkreettisiin tuloksiin ei vielä ole päästy.

Puutarharekisterin kehittäminen

Maatilahallituksessa on vuoden 1983 aikana toiminut työryhmä, jonka tehtävänä on ollut suunnitelman tekeminen puutarharekisteristä ja sen perustamisesta. Syksyllä 1983 valmistuneessa muistiossa esitetään rekisterin perustamista vuoden 1984 aikana toimempide-ehdotuksessa esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti.

Perunan ja viljan tuottajahintatilastot

Vuoden 1983 aikana maatilahallitus on alkanut julkaista laatimaansa viljan tuottajahintatilastoa maataloustilastollisessa kuukausikatsauksessa. Maatilahallitus tilaa edelleen perunan tuottajahintatilaston atk-palveluksina Pellervo-seuran markkinatutkimuslaitokselta. Maatilahallituksessa jatketaan kuitenkin kehittämistyötä perunan tuottajahintatilaston laadinnan ja julkaisemisen aloittamiseksi maatilahallituksessa. Atk-kapasiteetin kasvaminen vuoden 1984 aikana mahdollistaa tilastotuotannon laajentamisen.

Veroaineistojen käyttö kalastuksen yritys- ja tulotilastoissa

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on jatkanut kalatalouden yritys- ja tulotilaston esitutkimustyötä hyödyntämällä verohallinnon verotusaineistoa. Vuosittain verotusaineiston hyödyntäminen sekä tulojen ja menojen erittely säännöllisesti toteutettuna edellyttävät kalantutkimusosastolle lisäresursseja.

Rakennushallituksen rekisterin tunnusten yhdenmukaistaminen

Tilastokeskuksen ja rakennushallituksen välisessä neuvottelussa on käsitelty tunnusten yhtenäistämiseen liittyviä ongelmia. Rakennushallitus on selvittämässä tunnusten yhdenmukaisuutta rakennus- ja huoneistorekisteristä poimitun otoksen avulla.

Kasviston ja eläimistön tilaa koskevien tietojen keruu metsäinventointien yhteydessä

Valtakunnan metsiä kahdeksannen inventoinnin yhteydessä metsä-ekosysteemien seurantajärjestelmää on tarkoitus konkreettisesti lähteä toteuttamaan. Vuoden 1985 tulo- ja menoarvioesitykseen anotaan nyt ensimmäisen kerran erillistä omaa määrärahaa tätä tarkoitusta varten.

VII YHTENVETO

Toimenpide-ehdotuksena valtiovarainministeriölle Tilastokeskus esittää, että se tukisi ratkaisua, jossa Tilastokeskuksen lainsäädäntöhankkeet saataisiin toteutettua. Näitä lainsäädäntöhankkeita ovat ehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain (796/70) muuttamisesta, jossa tilastollisen perusaineiston salassapitoa koskevat säännökset ehdotetaan tarkistettaviksi ja samalla yhtenäistettäväksi sekä ehdotus Tilastokeskuksesta annetun lain muuttamisesta tietojen luovuttamiseksi uudistetusta yritysrekisteristä. Niitä ratkaisuja, joihin Tilastokeskuksen osalta päädyttäisiin, voitaisiin soveltuville osin käyttää myös muiden tilastoviranomaisten säädösratkaisujen perusteena (s. 12).

Tilastokeskus on kertomuksessa kiinnittänyt erityistä huomiota seuraaviin asiakointiin, joita se yhdessä asianomaisen viraston tai laitoksen kanssa tulee edelleen selvittämään:

Liike- ja yhteisörekisterin toteuttamisessa ja kehittämisessä Tilastokeskus pitää tärkeänä, ettei sisäasiainministeriön asettamassa työryhmässä valmisteilla olevaan rekisterijärjestelmään pääse syntymään tilastotoimen määrittelemästä toimialakäsitteestä poikkeavia tulkintoja (s. 10).

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että väestön keskusrekisterin tilastollinen hyväksikäyttö turvataan. Tämä edellyttää rekisteriaineiston laadun ja nopeuden parantamista sekä avointa tiedonkulkua rekisterinpitäjän ja sen käyttäjien välillä (s. 14).

Tilastokeskuksen mielestä sosiaalihallitus voisi pikaisesti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä Tilastokeskuksen kanssa selvittää sosiaalitoimen asiakas- ja toimintatilastojen kehittämistarpeet sekä siihen tarvittavat resurssit (s. 17).

Tilastokeskuksen mielestä Metsäntutkimuslaitos ja metsähallitus voisivat käynnistää neuvottelut valtion metsien raakapuumyyntien liittämiseksi hintaindeksilaskelmiin ja että indeksit myöhemmin saataisiin puulajeittain eriteltynä Tilastokeskukseen (s. 21).

Tilastokeskuksen mielestä maatilahallitus voisi nopeuttaa maatilarekisterijulkaisun, maatilatilastollisen vuosikirjan ja maatalouden työpanostilaston valmistumista ja jatkaa kehittämistyötä perunan hintatilaston liittämiseksi kuukausikatsauksissa julkaistaviin tilastotietoihin (s. 22).

Kalatalouden yritys- ja tulotilaston kehittämistyön läpiviemiseksi ja tilastotuotannon aloittamiseksi Tilastokeskuksen mielestä RKTL:n kalantutkimusosastolle tulisi varata yksi työ-sopimussuhteisen tutkijan toimi vuoden 1985 TMAE:ssä (s. 22).

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että Väestörekisterikeskus valvoisi kunnittaisten rakennustietojen ilmoittamista nykyistä tarkemmin. Rakentavalla yhteistyöllä kuntien kanssa Väestörekisterikeskuksen tulisi pyrkiä siihen, että rakennus- ja asuntotuotantotilastojen laadinnassa tarvittavat tiedot saataisiin entistä nopeamin ja entistä peittävämpinä (s. 23).